

más reggel, mikor még felkelt, elmént mekfejté az ünöt megint, elmént megette a tejet, készült az érdőbe. Elmént az érdőbe, még mikor ment ki a kapun, asz monta: — Asszony még éccer mondam, mikor hazajövök legyen étel készítve, mert ehezét leszék s akkor még nem győzem várni az ételt. Asz monta az asszony: — Ha akar a tarisznya készíteni, akkor lessz étel, ha nem, ő nincs mit tegyen arról.

Elmént az ember az érdőbe. Várja, hogy lehet étel lesz neki, mikor hazamenén. Mikor hazajött, akkor kérdézi zassant: — Készittel-é asszany ételt? — Éggyáltalán nem akar az a tarisznya ingemét mekhálgatni, nem tudam, mit tethetek én aval a tarisznyával, hogy az ingem mekhálgassan. Ő éppen, úgy montam, hogy hálgassa meg e szót, hogy késziccsen ételt, tuttam, hogy jösz haza s nem lessz étel, de nem akart mekhálgatni. Most mikor immá ő ehetnék vot, nem tutta, hogy mit késziccsen. Elmént még készített émit lehetett, s émit tudott. Harmadik reggel, mikor ment el, asz monta: — Nehagy társ legyen még annak, ne kapjak ételt készítve. Akkar ő még indult az érdőbe.

Mikor az érdőből hazajött, akkar sém kapott ételt. Bémént haragassan, s kiérdi: — Készittel-é asszany ételt? Asszanyga: — Nem. Az asszany asszanyga, hogy a tarisznya nem akart készíteni. Ő nice mitől tegyen arról gye lok. Akkor (az ember) asz monta: — Hadd el, met élréndezem én nekték a dolgotokat, ha nem készítették ételt! Elvetté a tarisznyát, akkar asz monta az asszonnak: — Kely fél az ágyból asszany! Az asszany felkelt az ágyból, elvette é tērisznyát, feltette é hátára, bévitt egy jó botot, s é tērisznyát ütni kezte é zasszonnak a hátán. Az asszonn sírni kezdett, hogy ne máj üsse többet, met nekijé sérík, é tarisznya nem es érzi, de ő nagyon érzi az ütéseket. Asz monta, jó gazdasszony lessz attól továbbé. Ő még ütöt vaty kettöt-hármat, az ember réjája. S utána asz fogatta az asszany, nem tészén ő többet készíteni, többet nem monygya ja tarisznyának ételt késziccsen, jó gazdasszony lesz belölle ettől előfelé. Első gazdasszam vot a faluba.

Elmondta Lőrincz Györgyné, 33 éves. Klézse. A kolozsvári Folklór Intézet magnetofon-felvételéről lejegyezte:

MURÁDIN LÁSZLÓ

Pusztafalu, Borsod-Abaúj-Zemplén m.

Hárda Imre, 31 éves fm.:

Nősülésével kapcsolatos emlékeiből

Hallotta aztán a jány, má ő is örült, kitaláltak ott. Ettem, pájinkásztunk ott, akkor megin az apja is akart még bort hozatni. Mondom hát nem kel, ne kóccsöm, mer nekik nem vód boruk. Mos sincsen. Nem fontos mondom, há nekünk vam bor is, mer 'mert' nekünk odaföl vód bor is. Hozok én, ha bor kel, mondom. Főszalattam, hoztam bort is le.

Prima bor vot. Ez a hárslevelű, furmint, rizling. [Igen, hát az jó bor!] Ivogattung, beszélgettünk, há 'hát' hogy állunk a dologval, mondom, mikor menyenyün megvenni a gyűrűt. Há mondom, ne az ivászatra mennyön itt a dolok, hanem arra, hogy mi lessz. Amikor akaritok 'akarjátok'. Esz csütörtököm vot. Mondom hónap. En úgy gondoltam, hogy hónap. Hát asz mondi az anyósom, hogy hát hónap tán 'talán' nem is jó lesz, mer péntököt uja szerencsétlen napnak tartik 'tartják' falun, faluhejen. Ej, gondoltam magamba, mindety, szerencsétlen,

ém már it . . . má 'már' nem várok, mer éjjel valami mázs gondolat lessz, oszt akkor mehetök a fenébe meginn. Úgy is vót. Megbeszéltnék, hogy mennyünk 'megyünk'. Másnap este, nem is másnap, már akkor este megbeszéltnék, hogy már reggeli vonattal, a korajival fogjun 'fogunk' menni. Hát vót ott egy másik pár is, aki készült, épen akkor. Csak ők is miránk vártak, hogy ém mikor fogok menni. Mer a jány ahos sē akart menni, ahoz a fíjúhoz. De az ém feleségömmeg barátnöje vót, és hotyha az ém feleségöm énhozzám gyün, akkor ű is ment a másikhoz, mer gondolta, hogy akkor már ő maga marad. [Igen!]. Hát megbeszéltnék, hotyhát szóval péntököm mönnyünk. A jány készítötte ki is, a feleségöm, a ruháját minden, hogy má a koraji vonattal, már három óraker má kélni kel Pusztafaluba. [Igen!] Gyüvök földjélé, beszólok a jánnak, a másik jánnak is, aki ugyancsak . . . Na mi van, hogy eggyeszetök meg? Mer az meg a leghöz nem akart menni, amaszt a szülök akarták. Fordítva vót. Hát ők jóformán semmibe se. Hát a Piros mén? Mondom, hogy gyün. Hát akkor ő izs gyün. Fölugrott az ágyból, akkor ötözött. Mennyek el vele Piroseknál, hotyha igaz-é ez a dolog. [Igen!] Gyere mondom, hát igazsz, hát má csak elmennyünk. Be vócs csukva az ajtó. Éresszetög be.

Hát mi vg? Semmi, hát akarun még valamid beszélni, beszölt az a másik jány is, beszélgettünk. Nahát megálapottunk, hogy akkor ő izs gyün. Mennyek, szójjak annak a fíjúnak. Kéccsem föl. Elmentem, fölkétöttem aszt a másik legént. Gyere mondom, hát mennyünk Ujhélbe megvenni a gyüröt. Há hoty-hoty, hát ő jóformán semmit nem tud, nem akarja a jány. Gyere, biztos minden, gyere ügyesen. Élmentün, mongyuk a jánnak, hogy no, Annus, akkor — mer Annának hitták, Annusnak aszt a jánt — akkor hád benne vagy? Na hát úgy ahogy monta, aszongya. Na mondom, na ugye, hogy montam, hogy igaz. No, akkor vót egy mulacs-ság, ott a kocsmába mulattak. Aszongya oszt neköm a völegény, má megbeszéltnék, hogy mikor indójnok, mink fogjuk kétni a jányokat, minden, a jányok mel sütötték ki a hajokat, mint faly szokás. Aszongya neköm a fíjú, hogy no gyere a kocsmába. Te intészted, aszongya, gyere a kocsmába. Elmentünk a kocsmába, beszödögettünk a kocsmába úty, hogy az idő úgy elmúlt, hogy mikor gyüjjün ki a kocsmából, mennyünk a vécére, az eggyik asszony gyün lefelé. Hova mén? Hát a vonathoz. Ho . . . ? Hát így ál az üdö? Így bizony aszongya negyed négy. Hű, montam, aszt a kutyajáját neki, má ojam berúgot fejjel, nem annyjira hogy berúgocs, csak jó kedvünk vót. Gyere tē, mondom gyorsan, hát még otthon apámék nem is tuttak semmit sē, mer ők abba a hiszembe vótak, hogy nem adik hozzám aszt a jánt. Hazaszalattunk ügyesen készültem, mi a hējzet, mondom nekik, aggyonak pénszt. Na oszt kivett osztán kétezeröt-száz forintot a . . . anyám a ládából, ládának mondik aszt amibe a pénz ál faluhején. Kivette, ideatta a pénszt.

Elég lessz-é annyi? Mer azelőtt attung be épen két ökröt, hát vót pénz. Anyám még mindig nem hitte, hogy ém montam neki, hotyhát hogy ál a dolok, hotyhát mennyünk 'megyünk' megvenni a gyürüt. Hád biztos lessz ez? Hád biztos, hát mán csak ojam bolondokot nem csinálok. Na ügyesen szöggyönek ruhát, kéjjönek föl, mondom, mer űk is eszt a jánt akarták vóna mindjélekképpen. Ez vót a vágyok, hocs csak ez. Hőj, mikor megmontam az igazat, akkor még az ökröt is, vaty tehenet is mer má vót más ökör is akkor, levákták vóna mindet, csak örölték. Ügyesen összepakoltam, dehát esz pilanatok alát történt, zsebbe a pénszt és akkor mentem én szólni ennek a másik fíjúnak. Gyere mondom tē mer má félnegy, mondom ügyesen elmentünk, szóltunk a jányoknak, akkor gyerünk le. Még mikor mēntünk le, még én egy üvek pájinkád betettem a zsebbe, fölkétöm a jánt, fölkéltek az öregök is. Igyonak már, foktam egy ujan decis pohárt. Az öregnek is, mer az apósom ő ige szereti a bort vagy a pájinkád. Decis pohárral kitötöttem,

belökte, az anyósnak is, má ő nem itta mek, csak esettek félig. Én is beváktam egy decit, attam a jánnak is egy decit, annak a másik párnak is, mer azoknak nem vót pájinkájok. Nekik is, hát ugye má mindegy, mer a jánnak, vagy az ém feleségömnnek az unokatestvére vót az a jány. [Igen!] Megittuk oszt a pájinkát mind. Ügyesen le az álomásra. Megvettük a jegyöt, már az öcsémé megvót a jety, készem vót, mán csak ök . . . miránk vártak. Utánna egy . . . hét múlva elkészültünk a pájinkafőzésvel, becsináltónk ot pájinkát mindent, főszték nyakra-főre, bort, megvettün mindent, elkészültünk úty hogy még aratás előt körülbelöl vagy ety héttel, le iz zájlott a lakodalom. [Hajjaj, hamar ment!] Ment, ment gyorsan, útyhogy amikor má a lakadalom lezájlott, utána mék hoty kihevertük a lakodalmat, meg elpratáltunk ot mindent széjjel, utánna már kezdődött is az aratás. No, kesztünk oszt már menni aratni, má kezdött érni a búza, mer fehér, fejír búza vót má így az apósomnak, és elmentünk, hát má én kesztem ott adni a nagyot hogy é hoty tudok aratni, hát hotyhát nemcsak akárhogy van a dolog, váktam, mint a füst. Nem bírtak utánnam markolni a nagy búzákon, abba a melekségbe, ujan, hogy az embör fül el. Há még ujan szokatlan is vót, új asszony, meg új embör még mindég úty szégyöltem magamot. Jött oszt a tizórási, tizóráznik szoknak így aratásnál, mer ugye nehéz munka. Nem is mertem jóformán enni, semmit se, mer szégyöltem vóna, hát híjába kínáltak, hogy eszt is aszt is, há nemigen kellöt, mer tartottam magam. [Igen!] De ezzel csak a . . . , ém fizettem rá, mer az embör ha nem eszik . . . , asz mongyák, hazsba van az erő. A kaszát mek kel fogni, mer a kasza ijem búzába, mint a szekrény teteji, akkor leál a kasza.

Hát így ment oszt a munka továp, tovább. Dógozattunk, utánna, aratás utám pedik kezdődöt közvetlen az építkezés.

Idejöl már rosz vót a lakás, hazórról is attak neköm pészta, minden, hát elhatároztuk, hoty ha má így van, hoty két embörök vagyun meg minden, hács család lesz minden, há ijen lakás ne legyön ijen rossz. Hozzáfoktunk a köved bontani, hordani mindem, mekkezdődött az építkezés. Útyhogy rá . . . , mikor megnősültem, utánna már vagy egy . . . , hogy egy évre, vagy mék továbbra isz születött ety kisjányunk, mai napig is még éledbe van. [Láttam a kis Mártát!] Hogy . . . , munkálkodunk, nincs mai napik se semmi hiba.

H. Hutkai András, 61 éves, fm.:

A k a s z á r ó l

[Milyen fából készítik a kaszanyelet?] Nálun kőrösfából 'kőrösfából' van, azut van rájta karika, vam benne kocska, a nyélve, azut osztán a kaszanyel, kőrösfa. Vam benne kocska, amit mekfog az embör, osztán avval fordíttya. Van rájta a kaszakarika, azut vam belé kaszaszög, azut a kasza. Az embör a kaszát megverje 'megveri, élesíti' reggel, akkor kimegy a mezzőre, viszi a féntokot, a fenet 'a fénkövet', akkor oszt mekfennye 'megfeni', oszt úty fok hozzá kaszálni. [Mit vág le a kaszával?] Rëndöt. Vág vele egy rëndöt. [Milyen szerszámok vannak a ház körül?] Há vam mindefféle. Mongyuk má vam fűrész, bálta, ami így má szükséges favágáshoz, azut vannak lapis kapák 'lapos kapa, kapafajta', ortó kapa 'irtó, gyomirtó kapa', csákány, ásó*, mindemféle szerszám van it, minden egyéb 'egyéb', ami a gazdálkodáshoz szükséges. Barona, eke, szeker, a szekerhöz minden, ami szükséges. Lajtra, bérfa, dészka, ijek 'ilyenek' vannak.

É l m é n y e k

Le vót kaszálva a lucërna, hát oz gyütt az esső, elmentünk a feleségömvél takarni 'szénát forgatni'. A sógromék meg it kifelé az újsoron, ahol mennyüng be [a faluba], ot laknak és onnat láttak ök oda, hogy mi igen siessünk 'sietünk'. Még elgyütték segíteni, má a feleségivél. Ety tizenöt méterre vót ety fa. És mink azzal úty szömbé vótunk és akkor püff, abba a fába bele- . . . , belevágott a villám. Úty hogy min, mink így megrántottun ne 'megrázkódtunk', hogy a menyecske, má a sógromnak a felesége, asz hozzáfogott ordítani, útyhogy aszíttem, hoty tán abba ütöd bele [a villám]. Nézöm osztán a fát és én hallottam, hogy a fáról a gajj úty tördelődözöt le. Hát tejjesöm végikhasította a fát. Még jó, hogy mi nem mentünk a fa alá, mër ha mink fa alá mennyünk 'megyünk', hát nekünk pusztulni kell. [Nem szabad ilyenkor fa alá állni!] Nem szabad, dehát az embër már ujanikor, még jég is esött, úty hogy az embörnek ahova odaeött, az ingere, mer csak ingbe vótunk, häd bizony mekkopölte 'mekkopogtatta'. Ahol mek csupasz vót, hát meg is látódott 'látszódot' a hejje. [Igen?]

Bizony. [Akkor jó nagy eső, vagy vihar volt!] Eső nem ujan túlnagy vót am mer hirtelen gyütt, uja szaladó [eső vót]. Nem úgy mim most, hogy mos nem zeng, osztám mégis esik. [Most már nem esik, elállt!] Mos má megálapodott [az eső]. Mára már azér hült le. [Hát hullt!] Elég jól. No és kellött ez a . . . üdö. Ha nem ez, hát árpánk nem let vóna tá semmi. De még így is, nem tudom, lessz itt ojam fód, hogy nem sok lész rájta.

C s é p l é s

. . . először megigyunk ety kis pájinkát. Úty fogjunk 'fogunk' hozzá a munkához. Hozzáfogunk 'hozzáfogunk' a munkához, akkòr megmondom nekik, na, válasszatok hejet, ki mit akar. Akkor kettű áll a zsákhoz, kettű mety föl a dobra. Egy étetö, ety kévevágó [hogy hívják?], vaty kéveadogató, nálunk úgy mongyák. Osz vè megint a kazál tetejin égy, aki megin dobja oda nekik a kévét. Kettű áll a gép elibe. Azutám miye hosszan kel tölni a szalmát, mer mindég nincsem földördö, ez a . . . [hogy nevezik azt?] élévátor. Igen, az nincsem mindég. Úty hoty kézzel kel földogatni. Häd bizony, ha hozzáfok, ha magos a kazál, hát osztán kell ot mék háromnak is álni a láptóra 'létrára', hoty ki tuggya adni a tetejire. Hät mek kell ott azér szenyvedni vele. Hogy az embör abba a porba, mindembe, sokszòr meg is újjunk 'állunk', osztán igyun meg ecs csöppet, mër bizony eszt a port mossuk le, hogy az embörnek a torkát pucojja le. Akkor harapjunk 'eszünk' ety kicsit, megint újból hozzáfogunk. Akkor hül [emf.] ott a zságba a szëm. Kettű [ember], ami a zsákná van, asz fogja, viszi be a kamarába, önti ki, szalad a zsákkal ki, vissza és így. Az ocsó 'a gabona szemetje' az mikor megin gyrün, asz csak utójára megy be ['viszik be']. Úgy osz fogják akkor a gépöt, má várják is ott, osztá viszik a másik hejré 'helyre'. [Hova viszik?] A másik hejré.

ifj. Czók Józsefné, 28 éves, htb.:

K o m a s á g

Nálun mikòr mekszület 'megszületik' a gyermek, hát vaty három hétiq, még az édösannya föl nem gyógyül, addik csak van így, utánna osztám mekkeresztölik égy vasárnap. Elviszik a tèmplomba, oszt a pap mekkeresztöli, hogy mi

lessz a neve, meg imátkozik ott érte. Oszt akkor este van utánna ety kis mulaccsák. Készítnek a szüleji pájinkád, bõrcs csinálnak, sütnek sütemént, húislevest, húst mek tõtöt káposztát is. Oszt akkor még néhol van cigány is, oszt akkor mikor elménnek mulatnak elősször, sokkáig csag bort isznak, vagy elősször pájinkát süteménnyel, oszt akkor hozik 'hozzák' a vacsorát, utánna osztá szodik a pénszt a gyeröknek kocsiira, meg a bába is magának. Neki is kél valami. Annak is adnak osztán, nálunk csak, igaz, forintokot, van aki tisz forintost is tesz neki. Mikor elmül 'elmúlik', odaadi a zannyának a pénszt, amit összeszedött a vendégöktől, oszt akkor muzsikálnak is meg danólnak még utánna úty, hoty vaty három órajig 'óráig' is néhol vannak. Oszt akkor mikor elmül 'elmúlik', má a komaság 'keresztelő', má mindenki elálmosod, akkor mennek hazafelé a falun, rákezdíg danólni míncs csoportogba, ahogy bírnak, hogy mindenki hajja. Meg másnap réggel beszélük oszt, hoty hogy danóltak. Mek hogy 'mennyre' be voltak rúgva. Nálunk szeretnek ijesmit igem, mulatozni, danólni, akár komaságba, akár lakadalomba. Így van nálunk a keresztelő. Ezelőt még én is fíjatalab vótam, egészem máskép ment nálunk is, mer jártunk az erdőre fűjér. Úja hátakval hosztun mer a fíjukval jártunk, oszt az vót a divat, hoty ki mennél nagyop hátvál szöd, hát az a jány. Oszt akkor annyira, hogy máj [= majdnem] mëkszakattun mire kihosztuk az erdő szélire. Oszt akkor mám most ez a divat elmúlt. Mos mám mindég az az első, aki nem mén 'megy' fűjér, nem kel neki járni. Mos má az van lenézve, aki fűjér jár. Má nálunk is egész máskép kezd lenni, de még az öregöknél él ez a . . . , fõnnál mindék, hogy mindég dógozni, mer még az öregöknél leülni sose, hocs csak ide menni, oda menni, útyhogy mëkkezódik tavaszkor dógozni, hát tart itt egész őszig meg ősszel megint a fonásval, szõni, fonni egész télõn nincse szüneti 'szünetje' sose. Egész nyáron ezõn a foró napon is mindég a mezzõm mëkkezódik a kapálás, akkor annyi, hogy elvégézzük, már gyün a lóherekaszálás, szénabetakarítás. Akkor még eszt el se végezzük, már megín kel tõtni a kompért. Akkor mektõtik, megín gyün az aratás. Mikor mëgaratnak, utána megín kel hordani, akkor járni gépõlni 'csépelni' a szomszédoknak. Hogy nekünk is, mindenkineg gyünnek segítni, hát így viszozni kell. Útyhogy mëktart mindék sokkáig gépõlni is, ety hónapig. Járni érte, akkor utánna még beér . . . Mikor kigépõlnek, akkor kel menni szántogatni.

(Lejegyezve egy 1959 januárjában fölvett magnetofon-szalagról.)

NYIRKOS ISTVÁN

Tartalom

Cikkek

<i>Szabó T. Attila</i> : A <i>-ni, -nit, -nul, -nül</i> határozórag-csoport az erdélyi régiségben ...	3
<i>Papp István</i> : A magyar mondattan egyetemi oktatásának kérdéseihöz	23
<i>Kovács István</i> : Az <i>-l</i> kiesésének történetéhez	32
<i>Márton Gyula</i> : Az igealakok szerepe a Fekete-Körös völgyében	44
<i>Papp László</i> : A nők megnevezése a XVI. sz. második felében	56
<i>Szabó Zoltán</i> : A nyelvjárási igekepzők tanulmányozásának szempontjairól	90
<i>Penavin Olga</i> : Az igekezők használata Kórógyon	100
<i>Végh József</i> : A nyelvjárási anyaggyűjtés időszerű feladatai	103

Ismertetések, bírálatok

Végh József: Őrségi és hetési nyelvatlasz. Ism. <i>Kálmán Béla</i>	110
Papp László: XVI. sz. végi nyelvjárásaink tanulmányozása. Ism. <i>Kálmán Béla</i>	113
Benkő Loránd (szerk.): Magyar hangtani tanulmányok. Ism. <i>Kálmán Béla</i>	117
H. Fekete Péter: Hajdúböszörmény helyneveinek adattára. Ism. <i>Jakab László</i>	120
D. R. Fokos-Fuchs: Syrjänisches Wörterbuch. Ism. <i>Kálmán Béla</i>	122

Nyelvjárási adatok

<i>Imre Samu—Kálmán Béla</i> : Beszámoló szlovákiai nyelvjárásgyűjtésünkről	124
<i>Jakab László</i> : Tájszavak (Kemece, Szabolcs-Szatmár m.)	147
<i>Sebestyén Árpád</i> : Szövegek (Nagyiván, Szolnok m.)	150
<i>Murádin László</i> : Szöveg (Klészse, Moldva)	155
<i>Nyírkos István</i> : Szövegek (Pusztafalu, Borsod-Abaúj-Zemplén m.)	156

Résumés

<i>A. T. Szabó</i> : Eine Gruppe von Adverbialsuffixen im siebenbürgischen Altertum	22
<i>I. Papp</i> : Zu den Fragen des Unterrichts der ungarischen Syntax auf den Universitäten	31
<i>I. Kovács</i> : Zur Geschichte des Ausfalls des <i>l</i>	43
<i>Gy. Márton</i> : Роль глагольных форм в долине реки Кришул Негру	55
<i>L. Papp</i> : Les noms des femmes dans la seconde moitié du XVI ^e siècle	88
<i>Z. Szabó</i> : Concerning the criteria of studying the verbal suffixes in the Hungarian dialects	99
<i>O. Penavin</i> : L'emploi des préfixes-verbaux à Kórógy (Slavonie)	102
<i>J. Végh</i> : Aktuelle Fragen der Materialsammlung ungarischer Mundarten	109

Tankönyvkiadó Vállalat

A kiadásért felelős: Vágvölgyi Tibor igazgató

Kiadásra előkészítette: Varga Mihály

Műszaki vezető: Horváth János

Műszaki szerkesztő: Kormanik Béla

A kézirat nyomdába érkezett: 1960. július — Megjelenés: 1961. február

Példányszám: 1100, Terjedelem: 15 (A/5) ív.

Készült: monó szedésről, íves magasnyomással,
az MSZ 5601-54 és az MSZ 5602-55 szabvány szerint

52400/1961 — Akadémiai Nyomda Budapest — Felelős vezető: Bernát György

